

Univerzita Komenského v Bratislave

Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta

Mgr. Vladimír Kiš, odborný asistent, katedra praktickej teológie

Posudok oponenta záverečnej diplomovej práce

Martin Ligač, *Starostlivosť Cirkvi o chorých uskutočňovaná v liturgii*, Nitra 2022.

Totožnosť obsahu práce s názvom témy

Názov predkladanej diplomovej práce naznačuje, že ťažisko snahy autora bude spočívať v poukázaní na rozmanitosť starostlivosti Cirkvi o chorých, pričom prvoradým uhlom pohľadu bude liturgia Cirkvi v jej rozmanitosti a hĺbke zároveň. Je to téma dosť široká a vyžaduje si komplexný pohľad na bohatstvo liturgického života. Obsiahlosť témy si uvedomil sám autor, ako uvádza v závere práce. V úvode však oblasť liturgie značne redukuje.

Štruktúra práce

Rozčlenenie na tri kapitoly môže byť primerané, pričom druhá kapitola sa stáva ťažiskovou. Ďalšie členenie však vykazuje znaky účelovosti, nakoľko nesleduje napríklad dejinný vývoj, ale mechanické súvislé využitie cudzích textov. A tak sa tie isté témy objavujú v viacerých podkapitolách (a to aj z prvej kapitoly), len v podaní iných autorov, ktorí sú viac či menej citovaní (priznaní).

Obtiažnosť práce

Obtiažnosť práce sa vo výsledku javí ako veľmi nevyvážená. Sú v nej časti, ktoré môžeme charakterizovať ako náročné odborné analýzy latinských liturgických textov. No potom sú aj časti, ktoré sú na veľmi nízkej odbornej a literárnej úrovni. Tento rozdiel je neklamným znakom nielen kompilačnej praxe, ale aj nízkej kompetencie autora porozumieť citovaným odborným pasážam.

Formálna stránka práce

Práca sa číta veľmi ťažko kvôli štylistickému a ortografickému chaosu. Na jednej strane je to dané slabými gramatickými znalosťami autora, na druhej strane nezodpovednosťou v prekladaní z cudzojazyčnej literatúry. To sa prejavuje nielen nekonzistentnou typografiou, ale aj nedôsledným osobným prekladaním z češtiny, či dokonca ponechaním strojového prekladu (napr. z angličtiny a taliančiny) bez akejkoľvek osobnej kontroly. Typickým príkladom sú nezmyselné väzby medzi slovami s nekompatibilnými gramatickými kategóriami, a ďalej latinské texty, ktoré sú v kurzíve nespoľahlivo opticky rozpoznávané na úrovni znakov (systémom OCR), čím vznikajú nezmyselné neexistujúce slová. A takéto latinské texty sú v práci ďalej analyzované, čo len poukazuje na fakt, že to je prevzatá práca od iných autorov.

Práca nie je primárne zameraná na lingvistickú problematiku, no nie je zvládnutá ani teologická stránka jazyka. Stane sa to, ak z nepozornosti či nedôslednosti vypadne nejaké slovo, používajú sa výrazy, ktoré nie sú používané pre teologické vyjadrenia, a naopak, chýbajú skutočné termíny, ktoré teologická veda notoricky pre danú skutočnosť používa. Príkladom je „liečenie“ a „uzdravenie“. Za vrchol neodborného prístupu možno považovať biblické pseudocitácie, ktoré vznikli jednoducho strojovým prekladom z anglickej verzie biblického textu. Za určitých okolností je primerané použiť odchýlenie od oficiálneho prekladu Svätého písma, no to musí byť jasne zdôvodnené. V predkladanej práci o nič také nejde.

Dokonca ten istý citát je vo viacerých verziách podľa toho, z akého jazyka strojový preklad prebehol. Neautentický preklad nájdeme aj pri citovaní *Katechizmu Katolíckej cirkvi*, ktorý je na niektorých miestach mylne označený ako *Kódex kánonického práva*.

V práci často chýbajú čiarky, je pomýlené písanie veľkých a malých začiatočných písmen, pomlčky sa píšú anglickým spôsobom (tzv. *mdash* bez medzier).

Metodologický postup a bibliografické pramene

Hlavný metodologický postup, ak ho tak možno s nadsázkou nazvať, je skompilovanie viacerých textov iných autorov do nesúrodého diela, ktoré nedokáže dané poznatky účinne využiť, systematizovať, zhrnúť...

V bibliografii sa uvádzajú knihy, ktoré sa necitujú a nie sú ani využité k práci. Na prvom mieste je dobré spomenúť odkaz na Sväté písmo, ktoré sa v konkrétnom vydaní prakticky neuplatňuje. Ako omyl je tam tiež uvedený *Kódex kánonického práva*. Uvádzajú sa aj liturgické pramene, ktoré by bolo vhodnejšie zoskupiť do sekcie prameňov. Ale to by ich autor musel ako pramene aj využívať. Citované sú vyhradne sprostredkované cez iné citácie moderných autorov. Paradoxne, najpodstatnejší prameň k téme, teda súčasný obrad pomazania chorých nie je citovaný, jedine apoštolská konštitúcia pápeža Pavla VI. Do zoznamu bibliografie sú zaradené aj diela, ktoré sú v práci skompilované, no nie všetky. Chýba tam napr. odkaz na diplomovú prácu: Miroslava Tobia Matějková, *Znovuobjevení svátosti nemocných jako odpověď na současné trendy hledání cest k uzdravení. Pomazání nemocných – změna kontextu, změna praxe?*, Univerzita Palackého v Olomouci, Cyrilometodějská teologická fakulta, Katedra pastorální a spirituální teologie, Olomouc 2012, s. 30 – 33. Z nej je preložená (okrem posledného odstavca) celá podkapitola *1.1 SVEDECTVO EVANJELIÍ O UZDRAVOVANÍ JEŽIŠA KRISTA*. Ak sa vrátíme k pôvodnej téme diplomovej práce, bibliografia obsahuje málo diel, ktoré by sa danej problematike venovali, a dojem vytvárajú vyššie zmienené liturgické pramene. Za zmienku tiež stojí, že jedno zo základných citovaných diel má plný názov *101 Questions & Answers on the Sacraments of Healing: Penance and Anointing of the Sick*. Z úcty k monumentálnemu dielu *La chiesa in preghiera* (vo francúzskom origináli *L'Église en prière*), by bolo žiaduce nielen správne uvádzať meno autora a editora, ktorým bol A. G. Martimort, ale aj špecifikovať konkrétny diel. Bibliografické údaje napokon vykazujú veľkú formálnu pestrosť, čo len dokazuje, že mnohé nepochádzajú zo spracovania autorom, ale sú len mechanicky prevzaté nezávisle od zdroja a zdrojového jazyka.

Formálne a vecné chyby a omyly

Uvádzanie príkladov na chyby by bola skôr analýza nedokonalosti strojového učenia a umelej inteligencie, než posudzovanie jazykovej a teologickej úrovne autora. Najzávažnejšie je, že to po strojovom preklade vôbec nečítal, aby zahľadil aspoň tie najhrubšie stopy. Ale zopár na ilustráciu možno predsa len uviesť:

- katastrofálne zarovnanie v abstraktoch;
- v tom istom Abstrakte sú dve podoby názvu práce „Starostlivosť Cirkvi o chorých uskutočňovaná v liturgii“ a „Starostlivosť cirkvi o chorých uskutočnená v liturgii“ – okrem iného s opakujúcou sa chybou „liturgii“, v anglickom je aj podoba „The Church’s care of the in the liturgy“;
- emblematický nedostatok úcty k akademickej sfére sa prejavuje aj v čestnom vyhlásení, kde je okrem falošného deklarovania čestnosti aj skomolené meno školiteľa – namiesto „Antona“ je „Antonova“;
- niektoré nezvyčajné formulácie (spôsobené buď nekompetentným prekladom z češtiny alebo strojovým prekladom z iných jazykov):

„Ježiš ohlasoval moc, lásku a Božiu prítomnosť v našom strede“; „[pomazanie chorých] nie je vyhradený [sic!] iba tým, ktorí sú na mieste smrti“; „ešte ďalší sumárne odkazy na uzdravení“; „iba Boh môže priniesť z najhorších udalostí veľké dobro“; „nevyhnutný vchod do nového a večného domova“; „Existujú dva spôsoby ako niekoho uzdraviť. Jedným zo spôsobov je udrieť do srdca choroby“; „odporúčanie... nachádzame v istom kanóne z koncilu v Pavii“; „pochádzajúcich z Gréckej cirkvi a u nás používaných niečo až do obdobia po roku 1000“; „kardinál Nicolo De Cusa“; „Venzio Fortunato“; „Anselm z Cantorbery“; „Kanonický kódex to svojou autoritou schválil“; „obsahuje štyri série s evanjelickou pasážou, pre každú modlitbu a žalm“; „zo strany patriotických a liturgických štúdií“; „reforma pochádza z Ústavy Pavla VI.“; „výrazov, ktoré pripomínali Jakubov alebo Trentov text“; „olej požehnaný biskupom na vianočnej omši“; „príjemca tejto milosti [odpuštkov], ak je správne disponovaný, nebude trpieť tým, že nemusí napraviť v očistci spáchané hriechy“; a nespočetne veľa iných;

- autor zdrojovým jazykom nerozumie, čo sa prejavuje aj pri skratkách, ktoré nedokáže správne interpretovať ani strojový preklad, napr. pôvodný taliansky text „3^a dom. d. l'Epifania“ je na s. 58 uvedený ako „3 dom. D. Zjavenie Pána“, pričom má ísť o „Tretiu nedeľu po Zjavení Pána“;
- prípadne sa radšej nejaké neznáme slovo vynechá, alebo sa prechýli, čím vznikajú ďalšie a ďalšie nezmyselné formulácie, ako napr na s. 61 – „... Daniel a troch detí Zuzana, Dávid, Peter a Pavla, Tecla. Táto druhá nám ukladá na pery slová...“ z tal. „... Daniele, i tre fanciulli nella formace, Susanna, Davide, Pietro e Paolo, Tecla. Di quest'ultima si dice...“;
- tvrdenie ku koncilovej reforme – „zmätok [okolo pomazania] je pochopiteľný, pretože Druhý vatikánsky koncil a následná reforma sviatostí urobila významný posun v našom chápaní sviatosti pomazania“ (s. 11);
- pojmy ako „rímsko-germánske pápežstvo“, „Clunyho rituál“, „Pápežstvo rímskej kúrie“ a „Sacramento d'Adriano“ majú byť správne *Rímsko-germánsky pontifikál*, *Clunijský rituál*, *Pontifikál Rímskej kúrie* a *Sacramentarium Hadrianum* (s. 65 – 66);
- „[názov viaticum] je odvodený od troch Latinských slov: via (,way'), te (,you') a cum (,with')“ (s. 74) – žiaľ, aj takéto nezmysly sú v niektorých zdrojových textoch, z ktorých autor nekriticky čerpá; v mnohých ďalších prípadoch však autor diplomovej práce neporozumel dostatočne pôvodnému autorovi.

Možnosti využitia práce

Všetky doterajšie pripomienky slúžia na ilustráciu zásadného faktu, že takáto práca by bola vysoko nespoľahlivým zdrojom informácií.

Otázka na obhajobu

V čom nastal zo strany študenta zásadnejší posun oproti predošlej verzii diplomovej práce, ak sa v nej vyskytujú rovnaké chyby formálneho aj obsahového rázu? Ako sa vysporiadal s eventuálnymi pripomienkami v predošlých posudkoch?

Ako vysvetliť blízkosť podkapitoly 1.1 s inou diplomovou prácou...?

Ako je možné uvádzať odborné analýzy latinských textov, ak sa v nich nachádzajú zásadné chyby znemožňujúce ich poctivé využitie? Napr. „infurmatur“ (s. 31), „ut cis benediceret... deinde olcum benedixit, ex quo cam nocturis horis...“ (s. 37), „Fiat illi hace olei sacra perunctio...; nomen Domini super cum invocare debent“ (s. 38), „Non est parvipendenda hujusmodi medicina...; eodem oleo peruneti“ (s. 41), „extringuatur in te omnis virtus diaboli“ (s. 52), „appropinquans leeto“ (s. 56), „Sic debet interrogati

infirmus; Credis ten on posse salvari...; et si Dominu ste volucrit iudicare...; Deinde die ter“ (s. 57), „noli me conflundere“ (s. 63)...

Záverečné hodnotenie

V konečnom hodnotení možno konštatovať, že celková úroveň práce nezodpovedá požiadavkám klade-
ným na diplomové práce. Nepreukázala, čo si autor predsavzal v úvode a optimisticky konštatuje v závere.
A to všetko napriek možnostiam, ktoré mu boli akademicky poskytnuté. Aj po obsahovej stránke je práca
nesúrodá, keďže je len kompiláciou viacerých autorov, ktorí môžu – zo svojho uhla pohľadu – prinášať aj
kontrastné či protichodné pohľady na konkrétnu vec. Náš autor diplomovej práce však nepreukázal ani
schopnosť analýzy, ani syntézy predkladaných textov. Ako už bolo povedané, je veľmi nespoľahlivá na
akékoľvek ďalšie využitie. Snáď len na negatívnu metodologickú ilustráciu...

Prácu hodnotím známku **F_x**.

V Bratislave 22. mája 2022

Vladimír Kiš